

Arsen Duplančić

NEKADAŠNJE GROBLJE KOD SPLITSKIH KONVENTUALACA

U svom članku »Utjecaj Dioklecijanova mauzoleja na kasnije graditeljstvo« C. Fisković je objavio prerinis tlocrta crkve i klaustura sv. Frane u Splitu koji je 1764. izradio mjernik Petar Kurir.¹⁾ Iz legendi, koje se nalaze u gornjem desnom i lijevom uglu, vidi se da je nastao u vezi s kugom koja je harala u Splitu 1763—1765, a na traženje tadašnjeg gvardijana F. S. Ferrarija Cupillija, pa su u tom nacrtu posebno obojane okužene i neokužene grobnice.²⁾

Iz iste godine potječe još jedan veliki plan istog sklopa koji je nacrtao mjernik Filip Muljačić.³⁾ Na njegovoj poleđini je zapis: »Pianta della Chiesa Parochiale di Santa Croce (sic!), del Borgo Grande di Spalato, con la dichiarazione delle Sepulture Infette, e libere, stabilita in occasione della Peste, l'Anno 1764.; sotto l'Eccmo: Genlto: Pietro Michiel«. ⁴⁾ S tim u vezi je sljedeća legenda:

DICHIARAZIONE

Tutte le Figure miniate di Color cremese nel prente Disegno indicano le Sepulture infette. Le Figure miniate di Color giallo sono le Sepulture nelle quali vi furono sepolti cadaveri inanzi che scoperto s'avesse il male; e ciò per asserzione delli R. R. P. P: del Convento stesso.

Le linee punteggiate d'inanti li due Altari di Xarnovsca, e S. Franco dinotano le Pradelle dei d.^{ti} Altari costrutte di tola.

Li gradini degli Altari del piano della Chiesa sono alti oncie. 7. circa.

L.L.L. Dinotano il Cimiterio inanti la Chiesa.

A. Dinota la porta d'ingresso nella Chiesa.

B. Porta d'ingresso, che dal Cimiterio conduce nell'Atrio.

C. Porta che conduce nel Chiostro.

D.D.D.D. Giro del Chiostro

- E. Porta che conduce dal Chioistro in Chiesa.
- F. Porta, che dalla Chiesa conduce in Sacrestia.
- G. Porta, che conduce dalla Sacrestia nel Chioistro.
- H. Porta, che conduce da Chioistro in Sta Lucia.
- I. Porta, che dal Chioistro conduce in Convento.
- K. Porta, che dal Chioistro conduce in Orto.

Io Filippo Mugliacich Pubb.⁶⁰ Perito.

Kao na Kurirovom nacrtu tako su i na ovom označeni oltari u crkvi: glavni, sv. Antuna, sv. Fabijana i Sebastijana, Gospe od Žrnovnice, Bezgrešnog Začeca,⁵⁾ sv. Frane i oltar posvećen Kristu. Iz citirane legende vidi se da su oltari bili izdignuti od poda za oko sedam unča,⁶⁾ a predele oltara Gospe od Žrnovnice i sv. Frane bile izrađene od drva.

Kada je 1603. apostolski vizitator Mihovil Priuli pohodio crkvu, spomenuo je samo glavni oltar na kojem je bio drveni pozlaćeni tabernakul, a u njemu srebrna pozlaćena piksida. Vizitator je naredio da se tabernakul iznutra obloži svilom te da se s lijeve strane oltara napravi udubljenje s drvenim vratašcima i ključem i u njemu čuva sv. ulje. U sakristiji je vidio srebrnu glavu s moćima sv. Kristine⁷⁾ i drveni kovčeg »u kojem kažu da se nalazi tijelo sv. Feliksa mučenika«. Vidio je također šest kaleža s patenama od kojih tri nisu bila za upotrebu pa je naredio da se očiste i pozlate. Bila je tu i srebrna kadicionica s navikulom, pet rimskih misala te ruho raznih boja. Pregledao je oltar sv. Feliksa, koji pripada kaptolu kao beneficij,⁸⁾ i naredio da se slika na njemu popravi, a ispred oltara stavi drvena ograda.⁹⁾

Iznad citirane legende je popis svih vlasnika grobova: Dichiarazione Numerica delli Proprietarij delle Seppulture. Od 199 grobova najviše ih je pripadalo raznim bratovštinama i samostanu, a manji pojedinim obiteljima. Njihovi vlasnici (brojevi označavaju redni broj groba, dok su u kosim zagradama dane razlike i dopune na temelju popisa na Kurirovom planu zajedno s rednim brojem) bili su:¹⁰⁾

A — na groblju ispred crkve

- bratovština sv. Ante — 13
- bratovština sv. Dujma — 28
- bratovština Gospe od Dobrića — 46
- bratovština Gospe od Poljuda — 1, 3, 32, 39
- bratovština sv. Križa — 4—9, 11
- bratovština sv. Mihovila — 19—23
- bratovština sv. Roka — 17, 18, 44
- bratovština sv. Sebastijana — 24—27, 31, 33 —36, 38, 42, 45, 47—49
- samostan sv. Frane 2, 10, 12, 14, 15, 29, 30, 37, 40, 43
- obitelj Bego — 41
- obitelj Relić — 16

B — u crkvi

- bratovština sv. Ante — 93, 97, 98, 103—107
- bratovština sv. Duha — 65, 68
- bratovština sv. Filipa i Jakova — 112
- bratovština Gospe od Žrnovnice — 54, 55, 80
- bratovština sv. Križa — 53, 82, 89
- bratovština sv. Luke — 57

Diario della peste 1833 del Dottorino di Galata

Nel dì 21 Nov. dell'anno susseguente un certo Nosa Vizzio ^{Stevens} Stevans
del posto di Balud, e capitano del fregato, appena tornato da una
borsa, avendo accennato al Sign. Priveso Baskaro, che aveva com-
prato il suo quinquagenario in questi fregati, e un altro alla
Pascua per questo Borgo, ed all'altro da una infermità fu subito
denominato un felizoso, per la professione facemmo sapere il
quale punto alla casa lo trovò già morto, e poco dopo diven-
nuto il di più cadavero livido, e quasi nero.

Un paio della stessa parentela, che frequentava la camera del
Sign. Priveso, e lo serviva in modo particolare nel dì 24
Nov. sentivale di poca salute, e parlato al Sign. Priveso
per un certo Priveso nella città di Galata, pochi ore dopo chiamato
il medico, e fargli un' emulsione di sargol all'improvviso
e un mori, sentendo la di più morte la peste, ma non se
ne fece caso.

Nel dì primo Novemb. un certo Nosa Vizzio ^{Stevens} Stevans
improvviso vesto affranto con due Baskari, uno dietro un'ore:
Alto, e l'altro sopra il petto; e fatto fare la perizia la peste
medico Vizzio ^{Stevens} Stevans di questo Collegio fu più:
Diato non chiese peste.

Due giorni dopo ad un certo Nosa Vizzio ^{Stevens} Stevans di questo Borgo com-
parve un altro, il quale curato dal Sign. Priveso di Galata un
tempo affranto, per che se ne morì, e fatto la perizia del
medico della città, e da un ingegnere di questo Collegio non fu
giudicata peste, e colti ogni uno stava in salute.

F. S. Ferrari Cupilli: »Diario della peste«

bratovština sv. Roka — 58
bratovština sv. Sebastijana — 63, 64, 66, 75, 78, 81, 90—92
samostan sv. Frane — 52, 56, 59, 60, 69, 83, 84, 87, 96, 100 (u tom grobu bio je pokopan
Toma Arhidakon: Del Convento, nella quale vi sono le sole Ceneri di Toma
Archidia:^{no} Istorico della Chiesa Salonitana), 102, 111, 113
obitelj Alujević — 85
obitelj Capogrosso — 88 /S.S.^{ri} C.Co.ⁱ Capogrossi — 39/
obitelj Carunchio i Gorisio — 74 /S.S.^{ri} Carunchio, e Gorisio — 31/
/obitelj Čeze — 10/
obitelj Dudan — 50, 51, 72
obitelj Ergovac — 73
obitelj Gabrić — 62
obitelj Gioanizio — 99
obitelj Komar — 77
obitelj Kraguljević — 95
obitelj Kuprišanin — 70
obitelj Lupi — 109
obitelj Marulić (Eredi Marulli, in cui giace il famoso Istorico Marco Marullo) — 101
/S.^{ri} Maroli — 47/
braća Muljačić — 61 /S.S.^{ri} Mugliacich — 13/
obitelj Papalić — 108 /S.S.^{ri} Papali — 57/
obitelj Pavišić — 110 /Sr Marco Pavisich — 62/
/obitelj Pezeljević rečeni Vukov — 58/
obitelj Ribarović — 71
obitelj Sadia — 79
obitelj Sirišćević — 67
obitelj Tartaglia — 94 /Sr Tartaglia — 44/
obitelj Tomić — 75
grob plemenitog gospodina Riva (Deposito del N.H. Riva)¹¹⁾ — 86 /S.^a E.^a Riva — 36/
C — u sakristiji
samostan sv. Frane — 115, 119, 120
obitelj Blažević — 114 /Blaxevischi, e Covacich — 67/
obitelj Grančić — 117 /Sr Grancich/
obitelj Senjanović — 118
obitelj Sinovčić — 116
D — u klausturu
bratovština sv. Ante — 175, 179, 186—190
/bratovština sv. Dujma — 87/
bratovština sv. Filipa i Jakova — 184, 185
bratovština Gospe od Poljuda — 127, 128, 137
bratovština Gospe od Špinuta — 177, 178
bratovština Gospe od Žrnovnice — 159, 164, 165, 173, 174, 180
bratovština sv. Luke — 138—140
bratovština sv. Mande — 183
bratovština sv. Mihovila — 121, 122
bratovština sv. Petra — 150
bratovština sv. Sebastijana — 147, 148
samostan sv. Frane — 123—126, 129, 131, 135, 136, 141—144, 146, 151—158, 160—163,
168—171, 181, 182, 191
/obitelj Aljinović — 94/
obitelj Bernardi — 130
obitelj Carunchio i Gorisio — 133 /S.S.^{ri} Carunchio e Gorisio — 132/
obitelj Družević — 149
obitelj Kovačić — 132 /Nicolo Covaçich — 133/
/obitelj Martinčić — 135/
/Matija Maurus, pripada samostanu (Matheus Maurus, del Convento) — 120/
obitelj Mrduljaš — 134 /Fran.^o Merdulias — 131/
obitelj Petrina — 145
obitelj Relić — 167 /Relich d.^{ti} Covac — 99/
obitelj Sirišćević — 172, 176
/obitelj Spadičević — 100/

/obitelj Škarnić, pripada samostanu (Scarnich, del Convento) — 136/
obitelj Tomić — 166
E — u kapeli sv. Lucije
bratovština Gospe od Spinuta — 195—197
samostan sv. Frane — 192—194, 198, 199
/obitelj Franco (S.^{ri} Franco) — 77/12)

Kao što se vidi, u Kurirovom popisu ima vlasnika grobnica kojih nema u Muljačićevom ili su im dodani nadimci, odnosno titula gospodin i konte. Međutim, na Kurirovom planu nisu označeni vlasnici grobova ispred crkve, obitelj Lupi u crkvi, te obitelji Bernardi, Petrina i Tomić u klausturu. U samostanskom arhivu nalazi se jedan popis grobova iz prve polovine XIX stoljeća. Na njemu je naznačeno da je u crkvi bilo 59, u sakristiji 10, u klausturu 71, a na groblju ispred crkve 27 grobova. Osim već spomenutih bratovština i obitelji u tom popisu su gospodin Ante Tecilazić, gospoda Lisičić, obitelji Ligutić i Daganello te obitelj Aržić. Spudičevići su navedeni kao »rečeni Domianović«, Dudani kao gospoda, a Siriševići kao braća. Jedan grob je pripadao trećoretkinjama (A benefizio delle cordiere di S. Franco) dok su 34 groba pripadala obiteljima koje su »davno izumrle«. ¹³⁾

Od polovine prošlog stoljeća crkva i samostan su nekoliko puta pregrađivani. U tim zahvatima nestali su stari grobovi i njihove ploče. Tek poneka sačuvala se u klausturu dok su u crkvi ostale samo one Marka Marulića i Tome Arhiđakona. Najstarija nadgrobna ploča jest Tome Arhiđakona iz 1268. ¹⁴⁾ a zatim Leona de Acte (Alberti?) iz 1296. čiji epitaf, sastavljen dijelom u leoninskim stihovima, ¹⁵⁾ u prijevodu glasi:

*Kako bijedan jest i bit će onaj koji traži uživanja svijeta,
jer njegova slast se rastapa zbog neugodne zakonitosti.*

Pod slatkoćom meda ona pruža čaše žući.

Sve će biti ostavljeno i ovdje se više neće naći.

Zar ne vidiš da je svijet jadan i isprazan?

Ja, Leon, ovo svima kažem da se ne predaju neprijatelju.

Ako oni, naime, žive ovako, on ih čini bijednima i siromašnima.

*Ovo u srce usadi od mene Leona koji umirem,
poslije nego izbaciš van blato tjelesne ljubavi.*

*Gospodin Leon de Acete je ovo mjesto izabrao za svoj počinak,
za svog sina Stjepana, za sve svoje nasljednike te on i počiva
sahranjen na ovom mjestu: godine Gospodnje MCCXCVI, XX dana
mjeseca prosinca.*

(preveo U. P.)

Slijedi ploča majstora Markula brijača, sina krojača Cvitka, iz 1363. i nekog Radića iz 1385. ¹⁶⁾ te Marka Marulića iz XVI stoljeća. ¹⁷⁾ Danas se u istočnom krilu klaustura mogu pročitati natpisi na pločama bratovštine sv. Ante (S.D.F.D.S.A.), sv. Filipa i Jakova (S.D.C.D.S. FILIPO ET GIACOMO MDCCIII) i sv. Dujma (S.D.F.D.S.D.). U južnom dijelu klaustura su ploče bratovštine sv. Fabijana i Sebastijana (S.D.F.D.S.F.E.S.), Gospe od Žrnovnice (S.D.F.D.M.D.Z.), Gospe od Špinuta (S.D.C.D.M.D.SPŃ), Gospe od Žrnovnice (S.D.F.D.S.M.D.Z.; S.D.F.S.M D.Z.), sv. Ante (S.D.F.D.S.A.^o) i ponovno tri ploče bratovštine Gospe od Žrnovnice (S.D.F.D.M.D.Z. — dvije; S.D.F.D.S.M.D.Z.). Tu je i nadgrobna ploča parona Ivana

Siriševića (SEPOLTVRA D PARON GIOVANNI SIRICHIEVICH SVOI HEREDI)¹⁸⁾ te još jedna bratovštine sv. Fabijana i Sebastijana (S.D.F. D.S.F.E.S.) s lukom i strijelom u krugu, simbolom mučeništva sv. Sebstijana. U sjevernom krilu klaustra nalazi se ploča majstora Ivana, drvo-djelca (/SE/PVLTVRA . MAGISTRI . IOANI /.../OVICHO.MARANG/ /ONI E/T .../REDVM . SVORVM . M/.../ DIES . XV MESIS . NOVEMBR),¹⁹⁾ bratovštine sv. Luke (S.D.F./D./S.L.) i bratovštine Gospe od Poljuda (DI FRATE/RNITA/ DE S. MARI/A DI/ PALVDI 1628). Svoj vječni mir u samostanskom klaustru našao je u novije vrijeme i naš istaknuti političar Ante Trumbić čiji je sarkofag izradio Ivan Meštrović.²⁰⁾

Osim spomen-ploče koja sjeća na godinu 1607. kada je zbog kuge zamro život u samostanu²¹⁾ i ploče u čast Bernardina Splićanina, u sjevernom zidu klaustra nalazi se natpis vezan uz kugu iz 1764.

IN TVTELAM
COMVNIS SALVTIS
IVSSV PVBLICO ELABORATVM
OB PESTEM ANNI MDCCLXIV

Kao izvor za proučavanje kuge u Splitu 1763—1765. može poslužiti »Diario della peste« tadašnjeg gvardijana samostana Francesca Stefana Ferrarija Cupillija²²⁾ koji je u legendi na Kurirovom planu imenovan kao »Mo.^{to} Revd.^o Pa.^{re} Maestro Fra.^{co} Stefano Ferrari Cupilli ex Provale; Comis.^{rio} Generale, e Difi.^{tor} Perpetuo«. Taj učeni Mlečanin se veoma istakao, zajedno sa ostalom subraćom, u vrijeme kuge pomažući oboljelima.²³⁾ Njegov portret, koji se čuva u samostanu, ima natpis:²⁴⁾

ADM. REDVS. PATER:
(S)TEPHANVS FERRAR(I) CVPILI
VENETVS
MA: ET SACRE THEOLOGIE
DOCTOR,
(O)LIM IN LYCE(O PA)TAVINO
LECTO(R)
ET SACRE INQVSITIONIS
THEOLOG(VS)
NVNC PR(OVINTIE DAL)MATIE
EX PRO(VIN)LIS ET COMMISSA.^{US}
IN EPYRO ..... BAN E... ADE^A
DEMVM ARCHIEP ... (SI)NDLI^S
EXAMINA(TOR)
AETA. SVE .....
A NAT .....

Važnu ulogu u borbi protiv kuge 1763—1765. imao je ljetnikovac obitelji Capogrosso-Kavanjin, na južnim padinama Marjana, koji je poslužio kao lazaret. U njemu je bilo smješteno više od 300 ljudi, a budući da nije mogao primiti još veći broj okuženih, na okolnim zemljama Jerolima Capogrosso-Kavanjina podignute su nastambe za vojnu posadu, kućice i barake. S obzirom na udaljenost od grada, straže i hladnoću dana je

dozvola za sječu maslina i vinove loze što je te zemlje učinilo neplodnim za niz godina. Osim toga stradala je i unutrašnjost kašteleta tako da je postao gotovo neupotrebljiv bez veoma skupe obnove. Uviđajući sve to splitski knez i kapetan Antonio Dolfin je 28. III 1765. izdao zahvalnicu Jerolimu Capogrossu-Kavanjinu za ustupljeni kaštelet.²⁵⁾

Iz jednog plana Splita iz 1731.²⁶⁾ te spomenute Dolfinove zahvalnice vidi se da je Capogrossov ljetnikovac služio kao lazaret i u vrijeme kuge 1731—1732. Izvještaj o toj kugi, u kojem također govori o metodama liječenja, sastavio je splitski lječnik Domenico Angiolo Papotti.²⁷⁾ Tada je u Splitu živio i profesor kirurg Girolamo Episcopopolo koji je po naredbi vlasti morao ostaviti obitelj u gradu te boraviti u predgrađu i raditi na suzbijanju zaraze.²⁸⁾ U borbi protiv opake bolesti istakao se kirurg Josip Stariji, inače Židov,²⁹⁾ dok su ljekovi fra Petra Bustruca iz Pasičine smatrani najboljima pa ga je izvanredni providur za zdravstvo Simon Contarini pozvao u Split.³⁰⁾

Pojave kuge u Splitu u XVIII stoljeću ostavile su za sobom nekoliko nacрта važnih za proučavanje izgleda grada,³¹⁾ a u ovom slučaju i crkve sv. Frane. Svoj odraz one su našle u izradi medaljâ a ona posljednja iz 1784. poslužila je i kao okvir za dramu Julija Solitra »Splitski plemići.«³²⁾

Portret gvardijana F. S. Ferrarija Cupillija

- 1) Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku LIII/1950—1951, Split 1952, str. 190. Fisković je objavio samo prebris budući da je plan »dosta izbljedio i teško ga je fotografirati«. Danas je, osim toga, plan manjkav. Cjelovit tlocrt vidljiv je na fotografiji koja je snimljena prije II svjetskog rata, a čuva se u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu.
- 2) Na ovom planu ucertana je i neposredna okolina samostana. Zapadno od klaustra nalazilo se spremište, vrt i konoba samostana, do njih dvije kuće obitelji Dudan (Casa delli Sig.^{ri} Dudan i Casa Dudani), a uz njih kuća i peć bratovštine sv. Sebastijana na koju se naslanja kućica vlasništvo franjevac. Još zapadnije je dvorište i vrt obitelji Gliković, a do njega kuća Gliković iznad koje je kuća Bottoghese prije Gliković. Uz rub plana označen je jedan vrt, iznad jedno dvorište te kuća gospodina Marka Pavišića. Slijedi vrt obitelji Komar do kojeg su vrtovi obitelji Dreje i njihov kuća, zatim neka ruševina (muracca) obitelji Kurir, a do nje dućan Juričić (Giuricich). Na staroj fotografiji ovog plana vidi se da je uz taj dućan bio vrt obitelji Juričić, do njega vrtovi Senjanović i vrt Jera (Gerra) te konačno zidine bastiona sv. Antuna. Kraj samostana sv. Frane bila je i kuća trgovca Marka Kavanjina koja je srušena 1647. u vrijeme gradnje novih gradskih zidina. Č. Čičin-Sain, Pisma Marka Kavanjina splitskog trgovca iz prve polovine XVII stoljeća, Starine 49, Zagreb 1959, str. 109, 214.
- 3) Historijski arhiv u Zadru, Mape Grimani, br. 393. Pod istim brojem nalazi se tlocrt crkve sv. Križa koji objavljujem posebno. Muljačić je 1793. izradio dva katastra posjeda splitskog kaptola. Kaptolski arhiv Split, br. 200 i 201.
- 4) Pietro Michiel je bio generalni providur za Dalmaciju od 1762—1765. Serie degli eccellentissimi provveditori generali, sindaci . . . in Dalmazia u L. Maschek, Manuale del regno di Dalmazia per l'anno 1874, Zara 1874, str. 33. F. Bulić, Serie degli Ecc.^{mi} Provveditori Generali, Sindaci . . . , Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku XLIX, Split 1926—27, str. 129.
- 5) Bratovština sv. Antuna Padovanskog osnovana je 1650, sv. Fabijana i Sebastijana 1600, Gospe od Žrnovnice 1626, a bratovština Bezgrešnog Začeca 1588. P. Petrić, Bratovštine — najstariji oblik apostolata laika, Naša sinoda, bilten pripremnog odbora, Split 1984, br. 1, str. 14 — prilog Vjesniku nadbiskupije splitsko-makarske, 1984.
- 6) Mjerilo ovog tlocrta izraženo je u mletačkim stopama: Scala di Piedi Veneti № 20, da onzie: 12 : l'uno.
- 7) Sto godina kasnije i pjesnik Jerolim Kavanjin spominje moćnik sv. Kristine. (A. Duplančić, Splitski spomenici u Kavanjinovu »Bogatstvu i ubožtvu«, Kulturna baština 13, Split 1982, str. 20. Tu je pogrešno navedeno da se radi o moćima sv. Ivana Krstitelja). Danas taj moćnik više ne postoji.
- 8) U svojoj vizitaciji 1578. nadbiskup D. M. Foconi bilježi da beneficij sv. Feliksa uživa svećenik Andrija Reste te da je kapela u crkvi sv. Frane i dobro uređena. (Vizitacija nadbiskupa S. Cosmija 1682—1683. Prijepis u arhivskoj zbirci Arheološkog muzeja u Splitu, str. 27. I. Ostojić, Metropolitanski kaptol u Splitu, Zagreb 1975, str. 162. Tu se — str. 114 — kao upravitelj crkve sv. Feliksa spominje 1420. kanonik Ivan Butlić). Nakon Restove smrti papa Grgur XIII je 1579. beneficij dodijelio kaptolu za svakodnevne distribucije. Neko vrijeme je pripadao siemeništu koje je osnovao nadbiskup Foconi da bi nakon njegova ukidanja 1594. ponovno pripao kaptolu. (I. Ostojić, o. c., str. 162. Isti, Nadbiskupsko sjemenište u Splitu (1700—1970), Split 1971, str. 10) Taj beneficij je jedan od najstarijih koji su dodijeljeni za uzdržavanje orguljaša splitske stolnice. (N. Kalogjera, Povijesne crtice o glazbenim prilikama splitske stolne crkve, Sveta Cecilija, Zagreb XVIII/1924, sv. 4, str. 126. Isti, Vodj po Marjanu, Jugoslavenski narod, Split, god. II, br. 2, 13. I 1923, str. 2) U popisu zemalja beneficija sv. Feliksa (Montano di S.^{to} Felice nella chiesa di S.^{to} Francesco) iz 1612. nabrojene su tri čestice: jedna na Smrdećoj stagnji ispod Gripa, druga na Lovretu i treća na Bolu. (Kaptolski arhiv Split — dalje KAS, br. 199, str. 56) I posjed sv. Jurja na punti Brača bio je pridružen kaptolu 1614. »per causa del Maestro di Canto, overo Organista«. (KAS, br. 198, str. 17). U kaptolskim katastrima na više mjesta se spominju zemlje čiji su prihodi služili za plaćanje orguljaša i održavanje orgulja. Tako na Bolu »terre dell' organo«, a na Sućidru »terreno dell' orga-

nista«. (KAS, br. 196, str. 21', 22; br. 198, str. 10', 11) Jedna od zemalja beneficija sv. Martina, koji je također bio namijenjen izdržavanju orguljaša (N. Kalogjera, Povijesne crtice ... str. 126), označena je u katastru iz 1576, kao »terren di S.^{to} Martini del Organo«. (KAS, br. 192, str. 16') N. Kalogjera piše da se »već g. 1450. i prije spominje 'beneficium Organi'« ali misli da se »pod 'beneficium Organi' razumije beneficij, koji je još prije orgulja bio dodijeljen za crkveno pjevanje«. (Povijesne crtice ..., sv. 3, str. 89) Njemu, međutim, tada nije bio poznat ugovor o izradbi orgulja sklopljen 31. XII 1412. između fra Venture iz Ferma i splitskog nadbiskupa i kaptola, (A. Matijević, Neriješeni problemi orgulja u šibneskoj katedrali od njena početka do danas, Radovi Instituta JAZU u Zadru 3, Zagreb 1957, str. 468, 469, 471. V. Rismondo, Registar splitskog notara Jakova de Penna (1411—1412), Građa i prilozi za povijest Dalmacije 8, Split 1974, str. 33, 37. C. Fisković, Iz glazbene prošlosti Dalmacije, Mogućnosti, Split XXI/1974, br. 6—7, str. 713). Fra Ventura se 1409. spominje kao kantor splitske stolnice. (N. Kalogjera, o. c., sv. 4, str. 126) U jednom dokumentu iz 1412. navodi se kao svjedok Nikola iz Capue »kantor u crkvi sv. Dujma«. (V. Rismondo, o. c., str. 34, 48) Ovdje navedeni katastar — br. 196 — sastavio je kanonik i književnik Juraj Dragišić — de Caris i u njemu popisao zemlje čiji su mu prihodi pripadali: »Montaneum sive Terrena et alia bona stabilia prebende et Canoniciatus mei Georgy De Caris Canonici Ecclesie Metropolitane S.^{ti} Domny Spalatensis, nec non Rectoris duorum Simplicium Beneficiorum S.^{ti} Martini de Colonia intra muros, et S.^{ti} Sylvestri prope et extra muros Spalatenses infra scriptorum ad metas pro posse et Colonos modernos deductum, sive deducta. Anno Dni. 1616.« (str. 49) Tu je on zabilježio još neke podatke o sebi. O njemu opširnije C. Fisković, O splitskom književniku Jurju Dragišiću de Caris, Split 1962. i I. Ostojić, Metropolitanski kaptol ..., str. 183—185. Zahvaljujem prof. Perislavu Petriću koji me upozorio na podatke o orguljama u kaptolskim katastrima.

- 9) Visitatio apostolica Spalatensis anno 1603. Miscellanea Arm. VII, № 100. Archivio segreto vaticano. Prijepis fra Danijela Zeca iz 1911, str. 20—22. Nadbiskupski arhiv u Splitu.
- 10) Uz nacrt je priložen isti popis ispisan na šest stranica.
- 11) To je Daniel Gaetano Riva, soprakomit, koji je umro 18. III 1757. u dobi od 28 godina. Historijski arhiv Split — dalje HAS, splitske matice — knjiga umrlih V, str. 165' stare paginacije.
- 12) Za prezimena koja se navode u oba popisa vidi D. Božić-Bužančić, Prilog poznavanju stanovništva Splita u XVIII stoljeću, Građa i prilozi za povijest Dalmacije 8, Split 1974, str. 165—312.
- 13) Dokument nije datiran. Na poledini je bilješka: Nota delle Sepulture esistenti nel nostro Convento let.^a N. № 13.
- 14) G. Novak, Povijest Splita I, Split 1957, str. 129, 130, 549. Iz Kurirovog i Muljačićevog nacrtu se vidi da je Tomini grob bio uz Marulićev, na sjevernoj strani crkve, a ne na južnoj — nasuprot Marulićevu grobu — kako bi se dalo zaključiti iz današnjeg položaja njegove ploče.
- 15) F. Bulić, Iscrizioni medioevali, Bullettino di archeologia e storia dalmata XX, Spalato 1897, str. 153—157. Čitanje Leonova prezimena kao Alberti donosi Marko Dumaneu (1628—1701) (u A. Ciccarelli, Opuscoli riguardanti la storia degli uomini illustri di Spalato e di parecchi altri Dalmati, Ragusa 1811, str. 22—23) i G. M. Granić (Album d'opere artistiche esistenti presso i minori conventuali ..., Trieste 1887, str. 19). U L. Maschek, Manuale del regno di Dalmazia per l'anno 1872, Zara 1872, str. 184 je pogrešno navedena godina 1264. Djelomičan prijevod epitafa objavljen je u Hrvatski biografski leksikon 1, Zagreb 1983, str. 62. Po svom sadržaju ovaj se natpis nadovezuje na Tomini; njegov prijevod vidi u J. Bajamonti, Zapisi o gradu Splitu, Split 1975, str. 134.
- 16) F. Bulić, o. c. (15). Vremenski bliska ovim pločama je ona iz istočnog krila klaustra s oštećenim natpisom gotičkih slova na traci koja se savija. Kasnije je upotrebljena za grob bratovštine sv. Dujma pa ima uklesan njen natpis.
- 17) C. Fisković, Marulićev grob, Baština starih hrvatskih pisaca, Split 1978, str. 130—139.
- 18) Jedan kapetan Ivan Sirišević umro je od kuge 1644. (Č. Čičin-Šain, Pomorci i njihove obitelji u Splitu XVII st., u C. Fisković, L. Katić (i dr.), Četiri priloga historiji grada Splita XVII i XVIII stoljeća, Split 1953, str. 46, 54) Nadgrobna

- ploča drugog kapetana Ivana Sirišćevića iz 1633. nalazi se u dvorištu jedne kuće u Velom varošu. M. Abramić, Spomenici iz bedema stare Salone, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku L/1928—1929, Split 1932, str. 61. D. Kečkemet, Naša stara pomorska ikonografija, Pomorski zbornik I, Zagreb 1962, str. 580.
- 19) Na donjem dijelu ove ploče je još jedan natpis, ali je teško čitljiv.
  - 20) Spomenik dru Anti Trumbiću u Splitu, Novo doba, Split, god. XXII, br. 284, 19. XI 1939, str. 1, 2. C. Fisković, Postavljanje nadgrobnog spomenika Dr Anti Trumbiću u Splitu, Glasnik (Primorske banovine), Split II/1939, br. 11—12, str. 204.
  - 21) U L. Maschek, o. c. (15), je pogrešno navedeno da se to zbilo 1684. Tekst ove ploče, kao i one Bernardina Spličanina, objavljen je u: M. Oreb, Zaslužni članovi Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca od njezina postanka do naših dana, Split (1973), str. 54, 192.
  - 22) Dnevnik se nalazi zajedno sa raznim sastavima, bilješkama, imovnikom samostana itd. u Cupillijevoj ostavštini u samostanskom arhivu.
  - 23) M. Oreb, o. c. (21), str. 73, 143, 209. Schematismus fratrum minorum conventualium provinciae s. Hieronymi d. m. in Jugoslavia pro anno Domini 1939, Zagreb 1939, str. 24. Kao datum Cupillijeve smrti u samostalnom mrtvaru je zabilježen 30. IV 1783. Prema popisu provincijalâ (M. Oreb, str. 73) Cupilli je od 1774—1778, bio po drugi put provincijal što znači da nije točan datum na str. 209.
  - 24) Slika, ulje na platnu veličine 71,5×91 cm, bila je oštećena i restaurirana je 1984. U tekstu natpisa točkicama su označena teško čitljiva ili oštećena mjesta dok su u zagrade stavljeni dijelovi čije čitanje nije dvojbeno.
  - 25) Muzej grada Splita, arhiv Capogrosso-Kavanjin, sign. CC-25/XX. Na poledini je zapis: »1765. Attestato di pubblica lode e riconoscenza alla famiglia Capogrosso Cavagnini data dal Conte Dolfin al Conte Girolamo Capogrosso per aver egli dato il Castello Capogrosso per la cura degli appestati«. Zahvalnicu su potpisali knez Dolfin i Bartolo Gabnini »Cancelliere della Sanità«. Dio ove isprave glasi: »Con questo plausabile ereditario radicato sentimento il Sig.^r C.^o Girolamo sud.^{to} ascrisse a propria gloria l'onore dell'ubbidienza nel rassegnar le chiavi del di lui Castello esistente fuori di questa Città, onde servir potesse per ben inteso provido Lazzaretto alle infelici appestate Famiglie di questi Borghi, trasardando li proprj discapiti, de' quali era sufficienza istrutto per equal fatale contingenza dell' anno 1731. Se nella detta emergenza gli si resero sensibili, di gran lunga più rilevanti furono nell' anno 1763 per la tembustione più ferace, cui miseramente soggiacquero questi Borghi. Maggiore il numero degl' infetti, in coseguenza superiori esser devono le apposte custodie. Occupato in ogni lito da sorpasanti trecento Anime il mentovato Castello, a resosi incapace di maggior alloggio, tanto per li sospetti, come per gl' infetti, fu forza disporli, e dilattarli all' intorno del medesimo sopra le Terre d'esso Co. Capogrosso Cavagini, indi erigere Quartieri, Caselli, e Baracche in Cordone per la custodia appoggiata a numeroso Corpo di regolata Milizia. La qualità della situazione, la distanza della Città, la risserva con cui riguardavasi la Milizia stessa, e l'inclemenza della Stagione furono li motivi, che per ripararsi dal freddo avrebbero la militare licenza nel taglio indiscreto, a devastazione totale degli Olivari e sradicamento de' Capi di Vite, vendendo con tali censurabili arbitrij inmetili, e per molti anni insterilite quelle Terre. Nulla minore fu il discopito risentito nell' interno del Castello per l'addotto uso, e permanenza, non meno, che per li successivi indispensabili espurghi, alli quali ha dovuto soggiacere in due incontri tanto molesti, a segno li rese pressochè inabitabile senza un rilevantissimo dispendioso ristauero.« Kaštelet je služio i za raskuživanje koža. (J. W. S. Johnson, La peste de 1763. en Dalmatie, Isis, Bruges 1929, vol. XII, br. 37, str. 61). O barakama podignutim oko kašteleta vidi isto djelo str. 58. Na čelu zdravstvenog vijeća za lazaret u Capogrossovu ljetnikovcu bio je Juraj Ivellio. (Isto. str. 59). U vrijeme kuge 1783—1784. desetak osoba je pokopano u blizini kašteleta (A. Jutronić, Smrtnost djece u Splitu od g. 1742. do 1830., Starine 47, Zagreb 1957, str. 143). Pored djela J. W. S. Johnsona o kugi 1763—1765. i A. Jutronića vidi A. Crnica, Naša Gospa od Zdravlja i njezina slava, Šibenik 1939, st. 126—135; D. Berić, Bibliografsko-statistički prilozi kužnih epidemija Splita u prošlosti, Liječnički vjesnik, Zagreb LXXII/1950, br. 8, str. 301—306; K. Prijatelj, Ljeto-

- pis nepoznatog Spličanina od g. 1756, do 1811, Starine 44, Zagreb 1952, str. 67—72; A. J. Soldo, Vijesti o zdravstvenom stanju u Dalmaciji u ljetopisu fra Nikole Gojaka, Kačić 7, Split 1975, str. 133. Popisu kugâ koje su harale Splitom (G. Novak, Povijest Splita II, Split 1961, str. 179; D. Berić, o. c.) treba dodati onu iz 1644. Č. Čičin-Šain, o. c. (2), str. 151—155.
- 26) D. Kečkemet, Zaštita od epidemija u Splitu i okolici u prošlosti, Sanitarni korдон nekad i danas, Zagreb 1978, str. 75—77.
- 27) Naučna biblioteka Split, sign. M-342. Naslov izvještaja glasi: »Relazione del Contagio di Dalmazia, Scritta Per comando dell' Eccmo Simon Contarini Prov. alla Sanità, dal medico Papotti. Li 6 Marzo 1732 = da Spalato«. Rukopis ima šesnaest stranica od kojih tekst relacije zauzima devet. Na kartonskim koricama, kao i na zadnjoj stranici rukopisa, nalazi se pečat prijašnjeg vlasnika: Carlo Vambianchi, collezione di autografi, cataloghi — ritratti, Milano — N. 2, Via B. Ricasoli. Tu je i biografska bilješka o Papottiju: »n. Carpi 1678. m. Carpi 1757. Medico dei più dotti del suo tempo. Fu per 29 anni a Spalato, capitale della Dalmazia, dove venne in voce di valentissimo nel contagio che nel 1731 desolava quelle contrade«. Na jednom mjestu Papotti se potpisao kao liječnik fizik. G. L. Camelli, Breve ragguaglio della vita del p. Ardelio della Bella..., Modena 1888, str. 89.
- 28) G. L. Camelli, o. c. (27), str. 67. Zabrana slobodnog kretanja između pojedinih dijelova grada bila je i 1733. Isto, str. 68, 69. Episcopopolo je umro 9. X 1742. u dobi od 73 godine, a pokopan je u crkvi sv. Matije. (HAS, splitske matice — knjiga umrlih V, str. 76 stare paginacije). Njegova supruga Grazia umrla je 29. X 1753. u dobi od 80 godina i također pokopana u crkvi sv. Matije. Isto, str. 144.
- 29) D. Kečkemet, Židovi u povijesti Splita, Split 1971, str. 85.
- 30) F. Glavina, Povijest zdravstvene kulture Makarske i njenog primorja, Grada i prilozi za povijest Dalmacije 10, Split, 1980, str. 29. Za kugu u Splitu 1731—1732. vidi A. Crnica, o. c. (25), str. 57—74; D. Berić, o. c. (25); Kuga u Splitu 1731. godine, Slobodna Dalmacija, Split, god. XI, br. 2661, 31. VIII 1953, str. 6; A. J. Soldo, o. c. (25), str. 125—127; D. Kečkemet, o. c. (26). Nekoliko godina poslije ove kuge, tj. 1737, nalazimo u Splitu kirurga Zuannu (Giovanni) Grossija. (G. L. Camelli, o. c. (27), str. 87—89). On je umro 12. XII 1756. u dobi od 61 godine i pokopan je u crkvi sv. Dominika. U zapisu o njegovoj smrti naznačeno je »Cerugico (!) della Città e del' Ospidale«. (HAS, splitske matice — knjiga umrlih V, str. 164). U istoj knjizi (str. 69') zabilježena je 28. XI 1741. smrt »sig. dr. Giuseppe Antonio Cimanti Medico di Traù d'anni 50« koji je pokopan u crkvu sv. Roka. Očito je, dakle, da sustavno istraživanje matičnih knjiga može pružiti još novih podataka za poznavanje naše medicinske prošlosti.
- 31) D. Kečkemet, o. c. (26). D. Božić-Bužančić, Tlocrt Splita izrađen 1784, Kulturna baština 5—6, Split 1976, str. 52—57.
- 32) I conti di Spalato, Venezia 1854. Hrvatski prijevod objavljen je u časopisu Moćnosti, Split, 1978, br. 7, str. 787—821.